

**BELANGENGROEP
GYMNASIALE
VORMING**

van: Mw. drs. A.F. van der Plaat, *voorzitter* BGV

p/a: Oosteinde 41 | 2611 VB | Delft

tel.: 06-24640896

e-mail: annemieke@metismatters.nl

aan: Leden van de vaste commissie voor OCW

inzake: Nationaal Programma Onderwijs

p/a: Tweede Kamer der Staten-Generaal

Postbus 20018

2500 EA Den Haag

tel.: +31(0)70 3182061

e-mail: cie.ocw@tweedekamer.nl

cc.: *rectoren van de scholengemeenschappen met een gymnasiumafdeling en van de categorale gymnasia*

PO-Raad

VO-Raad

VSNU

Vereniging classici Nederland (VCN)

Delft, 8 april 2021

Geacht lid van de vaste commissie voor OCW,

De brief waarmee minister Slob toelichting geeft op het Nationaal Programma Onderwijs (ref. 27460733) als steunpakket voor de gevolgen van Corona in het funderend onderwijs, is ook binnen het gymnasiumonderwijs als een brief met Januskop ontvangen. Aan de ene kant wordt met het NPO de blik gericht op de kansen om alle jongeren en volwassenen binnen het onderwijs, te ondersteunen, aan de andere kant zet het ook een vergrootglas op zorgen over de (werk)druk die evenzogoed bij allen zo voelbaar is.

Namens de Belangengroep Gymnasiale Vorming (BGV), onderdeel van de AOb, zet ik hier voor u uiteen welke kansen en zorgen wij hebben geïnventariseerd op grond van het BGV-webcafé *Pecunia non olet* (d.d. 10 maart), berichten in de media en interne consultatie. In het eerste deel (I.) wordt de blik gericht op het onderwijs in algemene zin. In het tweede deel (II.) vraagt de BGV specifiek aandacht voor het gymnasiumonderwijs. Tot besluit wordt in het derde deel (III.) ingegaan op de complexiteit van de problemen in het onderwijs, die door Corona slechts

uitvergroot zijn. Ik verwijs ook graag naar de reactie van de AOb (<https://www.aob.nl/nieuws/minister-maakt-aanpak-wegwerken-corona-achterstanden-duidelijk/>) en de LinkedInpost van Jeroen Goes waarin hij uitgebreid ingaat op de brief van de minister, en de vele reacties daarop (<https://www.linkedin.com/pulse/de-8500000000-euro-van-slob-jeroen-goes/?trackingId=bA6DrUsVQvCvxD2li2ux8Q%3D%3D>). Beide hebben ook geleid tot een reactie aan en in de Tweede Kamer.

deel I.

Reinheid, rust en regelmaat

Als belangrijkste signaal noemt de BGV de luide roep om en behoefte aan **rust**. De leerlingen zijn net weer half terug op school. Het aantal dagelijkse besmettingen is opgelopen tot een zorgelijk niveau en voortschrijdend inzicht laat zien dat ook jongeren hierin een rol spelen. Leerlingen en docenten raken besmet of moeten mee in quarantaine waardoor de continuïteit van het onderwijs verstoord blijft worden. De noodzakelijke coronamaatregelen zijn voorlopig nog vol van kracht. De beperking in groepsgrootte dwingt tot keuze in ofwel beperking van de contact- en onderwijstijd ofwel keuze voor de hybride onderwijsvorm en alle oplossingen die zich daartussen bewegen. Bij de eerste volgen de leerlingen om beurten les en wordt dus de voortgang van het curriculum substantieel vertraagd. Bij de laatste volgt de leerling alle lessen conform het – verkorte – rooster of hij nu in de thuis-lesgroep of de op-school-lesgroep zit. Deze hybride onderwijsvorm is voor de thuis-lesgroep en docenten enorm zwaar, want onderwijs in de klas vraagt heel andere didactische en pedagogische vaardigheden dan onderwijs via het scherm. Die constatering was immers deels de aanleiding voor het NPO, omdat minister Slob zich realiseerde dat er zo sinds maart 2020 cognitieve achterstanden en achterstanden met de ontwikkeling van executieve functies zijn opgelopen, die ook doorwerken in het mentale welbevinden van leerling en docent. Wat helpt de leerling – en zijn docenten – nu? Wat doet het met ieders mentale welbevinden, als we flink benadrukken dat er een achterstand is ontstaan? Los van dit pedagogisch-didactische dilemma werken ook de overige Coronabeperkingen nog steeds door in het zo broodnodige echte contact en in het nog alom aanwezige gevoel van onveiligheid door risico op besmetting. Corona is nog niet voorbij. De BGV vraagt u een prioritering aan te brengen in het NPO en nu tot de zomer vol in te zetten op de *fase van rust en herstel* voor de eerste nood van de leerling en de volwassenen die om hem heen staan: eerst even een beetje rust.

Oplossing gezocht voor welk probleem

Minister Slob heeft grote zorg over de opgelopen achterstanden en waarschuwde op 4 februari al dat er dit jaar veel kinderen zullen blijven zitten of een inhaalprogramma moeten volgen (in de vakantie). Veel pedagogen en vakexperts kijken anders naar de achterstand in het reguliere programma. Natuurlijk wordt het curriculum in de huidige omstandigheden langzamer doorlopen en/of het onderwijsrendement is minder. Maar wat is onze eerste zorg: de achterstand op het reguliere programma of de ontwikkeling in brede zin (mentaal, cognitief, executief)? Elke docent kent voorbeelden van een leerling die door externe omstandigheden tijdelijk stagneert in zijn

ontwikkeling en dus ook een achterstand opbouwt ten opzichte van het reguliere programma, maar zodra de leerling zich weer heeft kunnen herstellen, kan hij – misschien met een beetje gerichte extra inzet en hulp – weer meedoen met de klas. Zorgen zijn er rond de determinatiemomenten, zoals de overgang van po naar vo, de keuze aan het einde van een brugperiode, de overgang van onderbouw naar bovenbouw waarbij eind klas 3 de profielkeuze moet worden gemaakt, de overgang van vo naar het hbo of wo, de voortgang na het eerste studiejaar waarin het bindend studieadvies wordt gegeven. Op de andere momenten is er in de regel genoeg tijd om corona-achterstanden in te lopen.

“De leerling loopt niet vast [coronae causa], het systeem”; Marcel van Herpen, pedagoog.

De BGV vraagt u om zeker in de eerste **fase van rust en herstel** vooral ruimte te bieden aan interventies in het systeem(denken). Maak het mogelijk en stimuleer dat scholen het strikte systeem van jaarlagen doorbreken. Bewaak dat de leerlingen niet eenzijdig de prijs betalen voor Corona, doordat we goed bedoeld van hen vragen dat ze zich ook in de vakantie druk maken om hun achterstanden in ons programma of dat ze een heel jaar doubleren, omdat ze eind juni nog niet voldoende progressie hebben laten zien.

Too little too early

Zonder relatie geen prestatie. Ook in deze weken van het weer oprichten en herstel worden de gevolgen van Corona nog steeds gevoeld. We moeten gaan dweilen, terwijl de kraan nog vol openstaat. Tel daarbij op de timing om in te zetten op april en mei voor de gehele ontwerpperiode voor en door de schoolleiding en MR en in overleg met verschillen de partijen binnen de gemeente op basis waarvan de interventies goedgekeurd worden. Dat zijn in reguliere tijden al de allerdrukste maanden in het onderwijs. Het zijn de maanden waarin leerlingen met wat extra zorg nog het jaar goed kunnen afronden, waarin veel contact nodig is tussen ouders en mentoren, waarin het schoolexamen wordt afgerond en alle voorbereiding voor het centrale examen plaatsvindt, waarin de raming en begroting en dus ook de formatie voor het komende jaar afgerond moeten worden, het beoordelingstraject van nieuwe leraren wordt afgerond, nieuwe leraren worden geworven. En in 2021 komen daar de gevolgen van Corona (zie vorige alinea) nog eens bovenop. Het ziekteverzuim is hoog. De rek is er bij vrijwel iedereen in het onderwijs uit.

De BGV vraagt u om deze redenen, de uitrol van het NPO te faseren en onderscheid te maken tussen een eerste **fase van rust en (mentaal) herstel** om na de zomer te starten met de tweede **fase van herstel en groei**.

deel II.

Ook zorgen om het gymnasiumonderwijs

Intussen zijn de classici en betrokkenen binnen het gymnasiumonderwijs volop bezig. De zorg voor het gymnasiumonderwijs raakt makkelijk een beetje uit beeld, door het kleine getal van de doelgroep, omdat het maar een segment van de leerlingenpopulatie betreft en omdat er een beeld is dat alle gymnasiasten ideale leerlingen zijn, die zichzelf prima redden. De BGV maakt zich dus zorgen of er niet te generieke maatregelen worden genomen door het gehaaste tijdpad.

De BGV krijgt signalen dat bij bijvoorbeeld de uitbesteding van een lenteschool of examentraining aan een extern bureau, een aanbod voor Grieks en Latijn in de regel ontbreekt. Op de site lerenvoorhetexamen.nl, die in samenwerking met veel partners is opgezet, komen de klassieke talen er zeer bekaaid van af: weggestopt bij 'overige vakken'. Niets meer dan de examensyllabus die de leerling al in zijn examenboek heeft staan en 1 (Latijn) of 2 (Grieks) videokanalen. Echter niets onder 'oude oefenexamens' of 'uitleg examenstof'. Bij de andere vakken zijn voor elk examendeelonderwerp links naar Wikiwijs gemaakt. Wat maakt dat dit niet is gedaan voor de klassieke talen? Dit betekent dat de classicus zelf voor zijn leerlingen aan de slag moet. Met name op de gymnasiumafdelingen op de scholengemeenschappen drukt dit extra zwaar omdat de sectie vaak maar uit twee of soms zelfs een vakdocent bestaat. Of steun moet zoeken onder de studenten GLTC. Is het aanbod studenten dan voldoende voor de vraag en voldoende gespreid, ook buiten de studentensteden?

In het klassieke veld leven specifieke gymnasiumcoronazorgen.

Wat gebeurt er met de aanmelding voor het gymnasium (2021 en 2022), omdat de zorg over opgelopen leerachterstanden zoveel aandacht krijgt in de media? Classici zijn bezorgd over de instroom in de onderbouw of de doorstroom in de bovenbouw. Welke leerling durft immers met die onzekerheid over zijn eigen cognitieve ontwikkeling hoog te reiken? Welke ouders zullen hun kind net wel of niet dat extra duwtje in de rug geven? En hoe werkt dit dan ook door in de volop gesignaleerde zorg dat Corona de segregatie vergroot?

Mutatis mutandis geldt dit evenzo bij alle determinatiemomenten, bijvoorbeeld de brugklas en klas 3. Wie durft als er wat onvoldoendes op de lijst staan, door te gaan met vakken die volgens de *communis opinio* als moeilijk en veel bekend staan?

De BGV krijgt signalen van psychologen dat er onder de huidige leerlingen met stress-gerelateerde klachten opvallend veel gymnasiasten zijn. Tegelijk zien we dat jongens makkelijker afhaken juist bij de vakken Latijn en Grieks, omdat deze vakken naast inzicht ook relatief veel inzet vragen. Jongens leren meer in het contact door in de klas mee te liften op de vragen en het werk van anderen. Dat valt met onlineonderwijs juist weg. En tegelijk zet onlineonderwijs de deur wagenwijd open om tijdens de les ook te gamen. Signalen van toegenomen gameverslaving zijn in de media volop te horen. Sowieso staan de klassieke talen doordat ze maatschappelijk en in het schoolsysteem als 'extra' worden gezien, op dit moment extra onder druk. Want wie gaat in crisistijd zich nog eens extra belasten?

De BGV vraagt u op de menukaart een item 'gymnasium' op te nemen, zodat er ook aandacht is voor het gymnasiumonderwijs, dat in crisistijd en juist bij de determinatiemomenten extra onder druk staat. Door ruimte te maken in het systeem kan onnodige uitval voorkomen worden. Vanuit het veld zijn de volgende suggesties gedaan naar aanleiding van de suggesties voor de menukaart uit de NPO-brief van de minister:

De menukaart & het gymnasiumonderwijs

1. Verlengde leerroute: alleen zover nodig

i. bied vwo aan in 7 jaar zonder te doubleren, maar door het tempo of vakkenpakket van het curriculum te flexibiliseren naar analogie om in het PO de didactische leeftijd met drie maanden op te schuiven

M.b.t. regelgeving en uitvoering van het maatwerkdiploma:

> overleg met HBO/WO zodat een leerling in zijn examenjaar (tijdelijk) alvast kan starten met vakken uit zijn vervolgopleiding

> maak dus (tijdelijk) inschrijving mogelijk in HBO/WO ook zonder dat het diploma al helemaal is behaald (criteria opstellen)

> overleg met CvTE om tijdelijk een extra examenronde in dec/jan in te lassen.

Maak een pilot Niet over gaan of niet, maar dóórgaan met hulp, voor de periode van 2,5 jaar *coronae causa* en evalueer daarna.

M.b.t. de overgang naar klas 2, 3, 4, 5

ii. wees coulant in belastbaarheid van de leerling door in klas 3 (tijdelijk) vanaf april voor te sorteren op de profielkeuze

iii. verruim tijdelijk de overgangsnormen, zodat leerling zich kan herstellen, voordat determinatie (overgang, keuze na brugklas, profielkeuze) conform het reguliere systeem moet plaatsvinden en ga hierover in overleg met de leerling en zijn ouders. Wat goed is voor de een, werkt niet altijd voor de ander.

iv. wees flexibel m.b.t. de instroom in het gymnasium door opstrooming in een lopend schooljaar mogelijk te maken

m.b.t. regelgeving en uitvoering 10-14 scholen

v. propageer het starten van *Gymnasiumcolleges* om segregatie vanwege het gymnasium tegen te gaan. Met deze *Gymnasiumcolleges* wordt de determinatie eind groep 8 en na de brugklas uitgesteld.

Deze 10-14 scholen specifiek voor potentiële gymnasiasten voor wie het gymnasium niet vanzelfsprekend in beeld is, kunnen ook in krimpregio's een bovenschoolse oplossing bieden om aanbod van gymnasiumonderwijs te behouden.

2. Verlengde onderwijstijd

vi. creëer & propageer aanbod specifiek voor zomerschool Latijn en Grieks voor VO-leerlingen

vii. bewaak dat bij landelijke/bovenschoolse/buitenschoolse initiatieven voor huiswerkbegeleiding, bijles, tutoraat en examentraining ook de schoolvakken Latijn en Grieks worden meegenomen.

3. Programma intensieve begeleiding voor leerlingen

viii. geef aandacht aan de specifieke ondersteuningsbehoeften van de gymnasiumleerling met hoge potentie

4. Coaching voor leraren

ix. zorg dat ook de classicus in zijn lespraktijk wordt ontlast.

x. verruim (tijdelijk) financiering van kleine klassen door herinvoering van de oude 'gymnasiumcompensatie'. Keuze voor het gymnasium valt zeker in crisistijd niet onder de verantwoordelijkheid van de vakdocent, maar de classicus voelt zich wel verantwoordelijk (mentale belasting).

xi. geef aandacht aan de specifieke ondersteuningsbehoeften van de classicus t.g.v. de positie van de vakken op school, de vaak kleine sectie, en beperktere ondersteuning vanuit uitgeverijen en app-ontwikkelaars (kleine doelgroep > geen verdienmodel, waardoor alle grote schoolboekuitgeverijen de productie van lesmethodes inmiddels hebben afgestoten)

5. Ouderbetrokkenheid

Meer dan ooit is het van belang ouders te betrekken bij de keuze voor een gymnasiumopleiding voor hun kind, ook als het even wat minder gaat. De meerwaarde van een gymnasiumopleiding stimuleert de groei van de (potentiële) gymnasiast.

xii. stimuleer dat ouders en scholen vanuit gezamenlijk vertrouwen perspectiefrijk adviseren op basis van potentie en gericht op maximale groei van de gymnasiast.

xiii. vraag ouders en scholen ruimte te geven aan de ontwikkeling van de gymnasiast ook als deze lijkt te stagneren.

6. Maatregelen gericht op metacognitie, zelfregulatie, loopbaanoriëntatie

xiv. bewaak integratie van executieve functies zoals metacognitie in de vakles. Metacognitie en andere studievaardigheden worden het effectiefst geleerd als de uitleg en toepassing is geïntegreerd in de vakles

(<http://www.instituutvoormetacognitieonderzoek.nl/paginas/7/Kernconclusies%20van%20onderzoek>)

7. Tussenjaar (vmbo > mbo)

n/a

8. Interventies gericht op soc. ontw. + mentaal welbevinden

xv. zet in op gymnasiumgroepsgevoel in het onderlinge contact als een van de pijlers van succes (Kits, Luger, H., Simons, & Zijlstra, 2014; Kroon & Sluiter, 2010); Waslander, Barkmeijer, and Holwerda (2009)

9. Verlengde brugklas om keuze uit te stellen (1 > 2 of 3 jr)

(zie v.)

10. Capaciteitentoets + herijking schooladvies in jaar 2

(zie iii., iv., v.)

11. Extra hulp in de klas

xvi. bewaak dat er een landelijk dekkend netwerk en aanbod komt van vakspecifieke ondersteuning door studenten, bijles-, examentraining-, en huiswerkinstituten, uitgeverijen, app-ontwikkelaars, dus ook voor kleine vakken die commercieel niet passen in een zakelijk verdienmodel.

12. Ondersteuning leraren

(zie ix., x., xi., xvi.)

xvii. neem signaal vanuit het onderwijsveld serieus en pas het NPO aan door de aanpak op te splitsen in een *fase van rust en herstel* & een *fase van herstel en groei*.

deel III.

Complexe en ongekende problematiek

Het NPO vraagt met recht een herstelplan waarin aandacht is voor drie ontwikkelingsdomeinen: cognitie, executieve functies en mentaal welbevinden. Cognitie valt onder de vakexpertise van de vakdocent, het mentale welbevinden valt onder de expertise van jeugdzorg/mentoraat en het relatief jonge domein van de executieve functies vraagt een gedeelde expertise van neuro- en ontwikkelingspsychologie en onderwijs. Deze drie domeinen worden nu samengebracht door de vraag van de minister zoals geformuleerd in het NPO. De docent is hiervoor niet opgeleid, de jeugdzorgspecialisten zijn hiervoor niet opgeleid. Jeugdzorg en onderwijs vallen onder twee wetten, vragen gescheiden opleidingstrajecten en dus twee groepen van experts en wetenschappers, die nog niet gewend zijn samen te werken. Het NPO biedt kansen tot kwaliteitsverbetering. Want door de gevraagde geïntegreerde aanpak worden de onderwijs- en ontwikkelbehoeften van jongeren niet langer als gescheiden domeinen te zien, Dat vraagt een cultuuromslag en een flinke investering in tijd en mankracht. En beide sectoren van onderwijs en zorg staan al langer onder druk door een tekort aan mankracht en constante tijdsdruk. De gevolgen van de Corona-pandemie heeft op die al langer bestaande problematiek een vergrootglas gelegd. De financiële investering die onder het NPO is gelegd, is weliswaar voorwaardelijk, maar niet afdoende. Het NPO biedt een kader voor ontwikkeling en groei, maar als de rek er bij iedereen uit is, is er *de facto* geen ruimte voor ontwikkeling en groei. Minister Slob geeft het onderwijsveld de opdracht om *evidence based* interventies uit te denken voor een uniek en ongekend probleem, hoe het onderwijs de gevolgen van een pandemie om de ontwikkeling van jongeren kan adresseren. Bij gebrek aan onderzoek uit het verleden is het maximaal haalbare om *evidence informed* interventies te ontwerpen. Er is voldoende onderzoek naar het effect van eerdere investeringen in het onderwijs en er is genoeg te leren uit de ervaringen met de lopende corona-investeringen. Zijn de tussentijdse evaluaties en resultaten van deze interventies centraal verzameld en gedeeld met het onderwijsveld? De BGV vraagt u daarom het onderwijs en de zorg meer tijd te geven en pas na de zomer te starten met de opstart van de *fase van herstel en groei*. Dan kan in de formatie en agenda's van de betrokkenen serieus ruimte en tijd gemaakt worden voor het nodige overleg, het uitvoeren van de probleemanalyse, het lessen leren van de interventies van het lopende jaar, en het uitdenken van de interventies voor de tweede fase voor herstel en groei na de zomervakantie.

Hoogachtend,

M.w. Drs. A.F. van der Plaat

- Kits, K., Luger, S., H., N., Simons, M., & Zijlstra, P. (2014). *Een gouden standaard voor de gymnasiumopleiding*. Retrieved from <http://bgv.aob.nl/wp-content/uploads/2014/04/Een-Gouden-Standaard-voor-de-gymnasiumopleiding.pdf>
- Kroon, C., & Sluiter, I. (2010). *Het geheim van de blauwe broer. Eindrapport van de Verkenningcommissie Klassieke Talen*. Retrieved from Leiden/Enschede:
- Waslander, S., Barkmeijer, I., & Holwerda, A. (2009). *Latijn en de kracht van de vanzelfsprekendheid*. Retrieved from (<http://www.lozg.nl/publicaties/untitledpost>)

bijlage 1

Samenvattend overzicht gesignaleerde kansen *versus* zorgen:

Kansen

- zicht op herstel
- richting gevend tijdpad
- richting gevende menukaart
- het kind in zijn mentale, cognitieve, executieve ontwikkeling wordt centraal gesteld
- kwaliteitsverbetering door geïntegreerde aanpak en samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg &
- kwaliteitsverbetering door het *evidence informed* handelen in de school te versterken
  - vraagt input van wetenschappelijke kennis
  - stelt hoge eisen aan interventies qua ontwerp en uitvoering

Zorgen

- extra druk door tijdpad
- tijdpad is te krap met name tot aan de zomer
- kaart is nog onbekend, terwijl scholen al moeten starten met plannen
- goede probleemanalyse vraagt gedeelde expertise zorg-onderwijs
- nieuw samenwerkingsterrein: er is geen gedeeld wettelijk kader, gedeeld netwerk of gedeelde expertise
- tijd / mankracht ontbreekt voor de uitvoering zowel in onderwijs als zorg;
  - uitvoering van onderwijs- en zorgtaken door externe bureaus vergroot afstand tot onderwijspraktijk (leerling en docent); vraagt om meer overleg
  - uitvoering door studenten van onderwijstaken verlaagt niveau van vakexpertise; juist nodig om efficiënt te remediëren
  - uitwerken van de menukaart en interventies door bestuurders – efficiënt & om docent te ontlasten – maakt aanpak te generiek ipv toegespitst op behoefte van de leerling en docent.